

GORENJSKI PARTIZAN

GORENJSKI PARTIZAN

GLASILO GOR. ODREDA

ŠT. 7-8.

L. II.

IZHAJA VSAKIH 14 DNI.

Š T A B G O R E N J S K E G A O D R E D A
j a v l j a,

da so z ukazom Glavnega štaba NOV in PO Slove-
nije št.4 od 5.jan.inenovani za počastnike
NOV in PO Slovenije tovariši:

v čin starejšega vojnika

Pustavrh Stanko, kom.kurirske stanice 5 G

D. Šar Štefan, kom.kurirske stanice 3 G

Urh Milan, vođnik 2.vođa 4.čete G.O.

Zakrajšek Franc, vođnik v 2.četi G.O.

Lotrič Jano, kom.kurirjev štaba G.O.

v čin vođnika

Lušina Ciril, desetar v 4.četi G.O.

Lakota Anton, vođnik 2.vođa 2. čete G.O.

v čin mlajšega vođnika

Korošec Franc, desetar v 2.četi G.O.

Fister Anton, desetar v 4.četi G.O.

v čin desetarja

Pintar Jože, desetar v 2.četi G.O.

Politkonisar:

Komandant:

Kržišnik A.-Ljubo

Škraber Leopold-Vanja

Načelnik štaba:

Globočnik B.-Danjan

Niko Kovač

RDEČA ARMADA

Letošnji 23 februar je praznovala Sovjetska Zveza 26 letnico ustanovitve Rdeče Armade s posebnim navdušenjem, kajti v preteklem letu so bile dosežene njene največje zmage.

Sijajni zmagi, ki je bila izvojevana pred Stalingradom, se vsak dan pridružujejo nove ter večajo slavo Rdeče Armade, ki je v 26-em letu svojega obstoja pregnala sovražnika iz velikega predela sovjetske domovine. Samo še četrtno delotnega ozemlja, ki si ga je osvojila roparska slava udirača, je se zaslužnena. Toda dosežanji uspehi jamčijo tudi zato, da bo slednji predel osvobojen in da bo vsej širni sovjetski zemlji zasijala svoboda, ki jo prinaša Rdeča Armada v svojem zmagovitem poletu proti tujcu, zaslužnjevallyu sovjetskih narodov.

Sovjetski narodi so letošnjo obletnico Rdeče Armade, ki je ovenčana z lahoriki tolikih zmag, praznovali kot praznik posebnega ponosa, sreče in veselja.

Z narodi Sovjetske Zveze je ta praznik proslavljal tudi ves svobodoljubni svet. Narodi Jugoslavije, posebno pa njena NOV so praznovali ta praznik z bratskimi čustvi hvaležnosti. Tudi mi, gorenski partizani, smo spoznali pomembnost zmag Rdeče Armade, ki z nemi vred tolče istega sovražnika, ki je imel peklenko nakano, uničiti naša bratska naroda.

Ob veselju in ponosu se nam stavlja vprašanje, kako je bilo mogoče uničevati tako močnega sovražnika, kako je zmoglo ljudstvo Sovjetske Zveze, ki je vendar velika agrarna država, vzdrževati

žati nacistični naval, ki je bil organiziran iz naroda šoferjev, mehanikov, tehnikov, inžinerjev, in pruskih militaristov, ki so z vsemi sredstvi moderne tehnike hoteli uničiti vsak odpor miro ljubnih narodov.

Odgovor na to nam je lahak. Že ob prvih poja vih Rdeče Armade, vojske delavcev in kmetov, opa zimo njeno izredno udarnost. Iz rdeče gvardije, nastajajo brigade in divizije Rdeče Armade. Ta je že v svojem početku razbijala vse sovražni ke nastajajoče socialistične države. Rdeča Arma da zmaguje istočasno nad nemškimi vojnimi sila mi v l. 1918. v bojih pri Pskovu in Narvi, kakor, tudi nad notrajnimi sovražniki, reakcionarnimi generali - Kolčakom, Wranglom ter nad interven cionisti na vzhodu.

To silno udarnost Rdeče Armade, si moramo po jasnititi z dejstvom, da je to res ljudska armada, vdana narodu in prvoboriteljica za njegove pra vice. Zato jo je ljudstvo ljubilo in podpiralo. Spomniti se nam je imperialistične carske Rusi je, ki se je vzdževala na oblasti za ceno nepre stanih krvoprelitij in strašnega terorja, ki je kopičil gnev tlačanih. Poslednji ruski car Niko laj, že od svoje ženitve imenovan "krvavi car", je s svojo brutalnostjo dal usodni povod za boj med tlačitelji in tlačeni. Svoboda, kolikor jo despotizem sploh more dopuščati državljanom, je bila tako zatirena, da je le še orožje moglo od ločati med oblastjo in ljudstvom. S stopnjevan jem krivic, se je stopnjeval odpor množic, ki so se začele dvigati z orožjem in se organizirale v prve borbene edinice, iz katerih je nastala - Rdeča Armada.

Ideja Lenina je bila tista sila, ki je gnala široke ljudske množice v boj za boljšo bodoč - nost sovjetskih narodov. Blagodati, ki si jih je priborila Rdeča Armada s svojim junaštvom, ki so redek primer v zgodovini človeštva, je dala, Sovjetskim narodom najlepšo pobudo za izgrad - njo svobodne države.

Druga važna osnova za uspehe današnje Rde-

če Armade je vzgoja, ki jo je dajala nova socialistična država vsem državljanom. Ne samo mladi na, za katero je bila v zakonjena šoloobveznost do 18 l. starosti, temveč vsi državljani, so dobivali vso pomoč v svojem izobraževanju. Osnove ne so bile požujoče razstave, ki so jih prevažali z vozeletali do vsakoga najbolj oddaljenega predela šiirne sovjetske zemlje. Moremo trditi, da je sovjetska država nudila vsem državljanom najboljše pogoje za duševin napredek in za spoznavanje pridobitev novega časa.

Vzporadno z duhovno vzgojo, se je posvečala vsa pažnja telesni vzgoji. Nešteta športna društva so skrbela za telesno vzgojo mladine in odraslih. Kot posebnost naj omenimo skakanje s padali, ki je postalo ljudski šport.

Skratka, pridobitve revolucije, ki jo je dokončno izvojevala Rdeča Armada, so v temu ljudstvu odprle širok vstop v znanost in umetnost. Vsako odkritje je takoj stopilo v službo celote in bilo najugodnejše uporabljeno. Tako je ljudstvo sprejemalo dobrote zmag Rdeče Armade in se na vsch področjih zopet vzgajalo zanjo.

Nadaljnja važna osnova, iz katere izhajaja uspešnost Rdeče Armade, je socializirano gospodarsstvo, ki se je razvilo v petletkah do splošno za vidljivih višin. Industrija in trgovina je hitro dosegla preusmeritev. Silno velik skok pa je bil napravljen v kmetijstvu, ker je namesto zastarele vasi nastala moderna kmetška produktivna za druga - kolhoz. Ta reorganizacija podeželja je prinesla tako ogromen napredek najširšin plaštem naroda, da ga moremo smatrati kot popolen prelom s starim svetom. Kmet je včeraj s primitivnim orodjem obdeloval zemljo in mu je bilo, edina pomožna sila ubogo živinče, je sedel za krmilo traktorja in automobila in upravljaj moderno lokomobilo. Naziranje, da je bil v kapitalističnih državah človek suženj strojem, se je v Sovjetski Zvezi razblinilo, kajti tu je človek zadobil oblast nad strojem, ki odvzema težka bremena človeškim rokam.

Za zavarovanje ogromne države, je bilo potrebnih ogromnih sredstev. Bogastvo Sovjetske Zveze jih je dalo. Moderno gospodarstvo je omogočilo popolno mobilizacijo vseh sredstev za oborožitev, opremo in prehrano velike sovjetske vojske.

Prežeto z naprednimi idejami, sijajno vzgojeno in v najbolj urejenem gospodarstvu je živelo ljudstvo Sovjetske Zveze pred sedajno vojno. L. 1941. so nacisti prav v času žetve navali-li na zemljo svobode in napredka. S presenečenjem jim je uspelo odločiti boj za mejo v svojo korist. Toda čim so orači zamenjali traktorje s tanki, so zaustavili napadalca, ga pričelitolči in izganjati iz svoje zemlje. Rdeča Armada je zrušila naval hitlerjevih fašistov, ter ga nagnala v paničen beg proti zapadnim mejam, Sovjetske domovine in še preko njih. Prežeta re-sničnih vzorov, oprta na izobrazeno ljudstvo in zdravo gospodarstvo je zmogla to, česar svet ni pričakoval: zmago nad imperialistično slo - pruskim nacističnim militeristov.

Gorenjski partizani ji kličemo in čestitamo in kličemo :

ZDRAVSTVUJ RDEČA ARMADA!

Nikdar sile na svetu ni take bilo,
ki bi Rdečo Armado zlomila,
z nami Stalin je naš in z železno roko
vođi k zmagi nas sam Vorošilov.

/Iz pesmi: Marš Vorošilova/

Oko III. btl.

Borba pod Stolom

Kakor vsak dan, tako se je tudi 21. januarja, podala naša zaseda na Smokuški vrh. Od tam je imela najlepšo priliko, da je opazila vsako sovražnikovo gibanje v dolini. Dopoldan je potekal mirno in nobene nevarnosti ni bilo videti, ki bi nam pretila. Kot ponavadi je drselo nekaj tovornih in osebnih avtomobilov po cesti.

Kmalu popoldne zagledamo že od precej daleč pet postav, ki so šle v smeri proti nam. Vodja z zasede ugotovi z dalnogledom, da gre za okupatorja. Zaseda stopi v zaklon ter čaka, da bi se sovráznik približal. Naš mitraljezec si že mane roke od zadovoljstva in komaj že čaka trenutka, ko mu bo dano znamenje za napad.

Ko stoji prvi le še par metrov pred mitraljezom, da vodja znak za otvoritev ognja. Od prvega okvirja je bil začet major, skozi desno ramo, da ga je podrlo na tla. Naši so bili prepričani, da je mrtev. Ker ni dal sovražnik nobenega odpora jurišajo proti njemu, kar ga požene v beg. Tudi težko ranjeni se z največjo težavo dvigne toda že v naslednjem trenutku izgubi ravnotežje - omahne čez pot in zdrči po strmini do vznožja hriba. Tam so ga naložili na rešilni avto in odpeljali.

Hauptmanu je neki puškar prestrelil usta. Ostali trije so pobegnili. Njih sreča je bila, da so jim skale nudile dober zaklon.

V istem času je vodil proti taborišču operativni oficir dve mitraljezki trojki. Ko pridejo do rezervarja elektrarne Završnice, kateri so nad vasjo Moste, ugledajo zadnji nekaj švabov, kateri so skočili za tem stoječi most. Zelo hitro so vsuli na naše od več strani in to iz strani mitraljezov. Naši so se znašli v težkem položaju. Nihče nobenega zaklona - sama planjava. Naj bi po sovražnikovi volji postali grobni

ših fantov. Tudi promoč je bila velika. Nas je bilo 8, sovražnikov pa čez sto.

Rešitev naših je samo unik - a kako? Že začno švabi jurišati proti našim, ko zapeje naša - Breda. Takoj se jih nekaj zvele, kar je še ostalim vzelo pogum. Še par puškinih strelcev nam pomaga, da smo se srečno priplazili do gozda, kjer smo lahko že svobodneje zadihali. Teši so bili, že daleč proč, ko je sovražnik še vedno streljal kot pobesnel. Sovražnik je poročal da ima 6 mrtvih. Mogoče so bile njih izgube še večje, saj resnice nikoli ne povedo.

Mi smo izgubili enega tovariša. Operativnemu oficirju pa je kroglja prevrtala površnik, ruto in roko. Rana pa ni nevarna, ker kost ni nikjer zadela. Upamo, da bo kmalu okreval in zopet voditi akcije.

Potok 2. stl.

PESEM MITRALJEZKE TROJKE.

Kot večkrat tudi danes na vrsto sem prišel,
stražarsko prvo mesto za nekaj ur prevzel.
Dva hrabra fanta sem v pomoč dobil,
ki ju je trdi boj za narod prekalil:
Kot prvi mi tovariš je Lačo bil dodan,
junak, 6 mesecev že partizan.
Moj drugi pomočnik je Marjan bil vesel,
izkušen borec, ki s fronte je prišel.
S seboj imamo naš zvesti puškomitraljez,
ki trese se pred njim prav vsaki švabski pes.
Gorje zverini, če na nas zadene,
pozdrave bo dobila koj svinčene.
Stražarji Marjan, Lačo, Potok - vsi trije,
imamo v prsih nočnih mož srce:
Če težke ure nas kdaj doletijo,
moči jeklene nas ne zapustijo.
Goreča želja naše je in bo,
boriti se za svobodo.

Gorski.

GRUNTARJEVI

Pod Stolom je Gruntarjeva domačija. Lepa, bela hiša, z nagelji okrašena okna, čisto dvorišče na drugi strani pa gospodarsko poslopje.

Pred dvajsetimi leti je zagledal tu luč sveta Davorinček, prvi sin, z že štirimi križi obloženega očeta Davorina Gruntarja. Malo neboljerno dete je hitro zraslo v krepkega fantička. Okrogla glavica, šop na čelo visočih plavih laskov, velike modre oči, to je bil Davorinček, vesele in ponos obch Gruntarjev.

Hitro in brezskrbno so mu tekla otroška leta. Prav rad je pekel s sestričo "hlebčke" robodnjaku, ali sta se igrala s sultanom. Hodil je k potočku, delal tam jezovo in postavljaj svoje ga konička k vodi, da bi pil.

Tako je živel do svojega šestega leta. Potem so je začelo zanj drugo življenje - pričel je hoditi v šolo. Kos kruha mu je dala mati in šel je prvokrat. Nola mu je kmalu postala drugi dom. Bil je nadarjen in z velikim veseljem se je učil. V trinajstem letu je domačo šolo zaključil. Ker so doma razmere dopuščale in ker je imel veselje je šel naprej v šolo v Ljubljano. Tudi tu se je dobro izkazal.

Usoda pa je hotela drugače. Oče je vozil po zimi na Zelelnici hlode in mu pri tem zmočkalogo. Metka in mati sta jokali in sta bili v velikem strahu za očeta. Očetu so odrezali nogo. Rudi tega se je vrnil k ladi Davorin iz Ljubljane, da bi se posvetil samo delu na kmetiji. Premlad sem še, da bi sam vodil gospodarstvo, je na tihem premišljeval Davorin.

Nastopilo je toplo pomladansko vreme, in Davorin je začel z delom. Spočetka je šlo malo težje, ko je držal plug v rokah in poganjal voličke. Roke so mu postale žuljave. Delo mu je šlo -

vedno bolje od rok in vedno z večjim veseljem je delal. Ljubil je zemljo, daje nam hrane, lju - bil pa je to zemljo še bolj - saj je ona naša domovina. Zemlji je posvetil vse svoje sile, delal in živel je samo zanjo.

"Prav po starem se je vrgeel", so pravili lju dje o Davorinu, ter hvalili njegovo pridnost. Ko pravi gruntar je bil, z vsemi lastnostmi svoje - ga očeta. Tudi postaven je bil, da mu vsej fari - ni bilo enakega.

Prišla je vojna. Sedemnajstletni Davorin je mnogo čital o grozodejstvih na Češkem, Poljskem in drugje, kjerkoli je nanovo zagospodovala nem ška kultura. Včasih kar ni mogel verjeti temu, kar je čital, čeprav so bila poročila le drobci tistega, kar so Nemci s podjarmljenimi narodi - v resnici delali. Tudi naše zemlje se je zahote lo grabežljivemu tujcu. Uspelo mu je. Čez noč se je izpremenila zunanja oblika naše Gorenjske. Izginili so slovenski napisi, uradovalo se je z samo še Nemško. Povsod pa si videl velike skupi ne nemškega vojaštva in policije.

Pretekla sta šele dva meseca, in že je zatre petala vsa Gorenjska. Dobili smo prve letake: "Ustreljeni so bili..." Davorin je zmajal z gla vo in s strahom gledal v bodočnost. Slišal je tudi, da so nekateri ušli pred tujcem in da se skrivajo sedaj po naših gozdocvih. Pogosto je mi slil nanje.

Lepega poletnega jutra se je že navsezgodaj odpravil na Gojzdič. Ko je prišel na vrh se o - zre v dolino. Stal je nekaj časa nepremično, kar pristopi k njemu človek, kakor bi zrastel iz tal. Imel je puško. Pričela sta govoriti. V začet ku sta bila zelo nezaupna, končno pa sta se drug drugemu popolnoma zaupala. Govorila sta dolgo, dolgo... Že se je sonce nagibalo za Triglav, ko sta si pristrčno stisnila roke.

Tisto noč Davorin ni mogel zaspati. Nепrestano je imel pred očmi njegovo sliko, neprestano - se mu je zdelo, da sliši njegove bodrilne besed -

de. O svobodi, enakosti in bratstvu mu je pravil in še toliko drugega. Proti jutru je zadremal.

Sonce je stalo že visoko na nebu, ko se je Davorin prebudil. Imel je težko glavo in dolomu ni šlo od rok. Šel je na polje, toda kmalu se je vrnil. Nikjer ni imel obstanka. Domači so ga začudeno gledali, le sestra Metka ga je razumela. Sam ji je prejšnji večer vse povedal. Zaupal ji je tudi, da se je sam odločil, da zapusti dom. Metka ga je prosila, naj jo vzame s seboj, kar ji je odklonil, čes, naj radi staršev ostane doma. Ubogala ga je. Davorin ji je tudi naročil, kaj vse naj mu pripravi.

Čez par dni stopi Davorin še pred očeta in mater. Razkrije jima svoj sklep. Solze so stopile materi v oči, a rekla ni ničesar. Tudi oče, je ganila sinova odločnost. "Stori, kar ti velja vest" mu pravi oče čez nekaj časa. Težko mu bo za sinom, vendar je bil kar ponosen na njegovo odločitev.

Preteklo je še nekaj dni in končno je prišel dan slovesa. Zvečer je bilo. Mesečina je oblivala vso domačijo, ko so si podajali roke. Ni vedel, da stiška očetovo in materino roko zadnjikrat. Sultan je zacvilil, nekje v daljavi je skovikala sova. Davorin je odšel - s težkim nahrbtnikom in puško na rami. Postal je partizan.

Minuli so štirje meseci. Mnogo gorja je doživel dolina. Žrtve so padale vsak dan, vsak dan pa se je večal tudi odpor, vedno več jih je šlo v partizane. Pri Gruntarjevih so prav kmalu občutili, da manjka pridne Davorinove roke. Metka je sicer garala od zore do mraka, a Davorina ni mogla nadomestiti. Materi se je zdravje poslabšalo, tudi oče je obležal.

Davorin se je novemu življenju hitro privadil. Čim bolj je spoznaval našo zemljo, tem bolj jo je ljubil in s tem večjim veseljem se je boril. Bil je dober borec povsod prvi in neustrahšen. Večkrat je že gledal smrti v obraz, pa šlo je mimo njega - ni mu bilo še usojeno.

Nekega jesenskega jutra so pridrveli v vas nemški automobili. Selili so in tudi Gruntarjeve je doletela ta usoda. Zjutraj, ko so še spali, so začuli močno trkanje na vrata. Metka je šla odpirati. Zagledala je surove obraze in vodja te tolpe zaupije nad njo: "Z nami banditje". Šli so v hišo, vrgli mater iz postelje in psovali vse vprek. Mati ni slišala več veliko, obležala je - negibna, zadela jo je kap. Po hiši so razmetali, ter pobrali vse, kar je bilo kaj vrednega. Mrtvo mater so odvlekli pred hišo in jo tam pustili. Očeta je odvedel surov gestapovec in ker je te žko hodil so ga pretepali s puškinim kopitom. Na pol mrtvega so vrgli v auto in takoj odpeljali. Metka je klečala poleg mrtve matere in jokala. Toda kmalu so tudi njo gestaparji odpeljali.

Gruntarjev dom je ostal prazen. Materi so do stojen pogreb poskrbeli sosedje. Kupi vencev - so pokrili njeno gomilo - gomilo partizanove matere. V naslednjih letakih so ljudje že čitali: Davorin Grunter rojen... je bil ustreljen ... za materjo je sel še oče. Na njegovem grobu ni bilo vencev, lesen križ, katerega je nekdo naredil na skupen grob je bil priča novim žrtvam, ki so padle pod krvoločnostjo "nosilcev kul ture".

Ostala je še Metka, ki je bila zaprta v Begunjah. Po prestanem trpljenju so ji živci tako oslabeledi, da se ji je večkrat bledlo. Pri zasliševanju je molčala. Kljub mučenju iz nje niso izvlekli ničesar. Ostala je trdna, kakor vsi Gruntarjevi. Dobila je deset let prisilnega dela. Obtožnica jo je dolžila, da so doma podpirali, -partizane, da so vedeli za njih skrivališča in da tega niso prijavili. Obsodbo je sprejela mirno in dostojanstveno. Čez dva dni so jo z več drugimi z avtomobilom odpeljali iz Begunj. Na ostrem ovinku je šofer - gestapovec - ki je bil pijan zavozil preveč na rob ceste in auto je zdrsel po bregu. "Vsi ven", se je zadržal policist, Metka je imela srečo. Bila je ravno pri vratih,

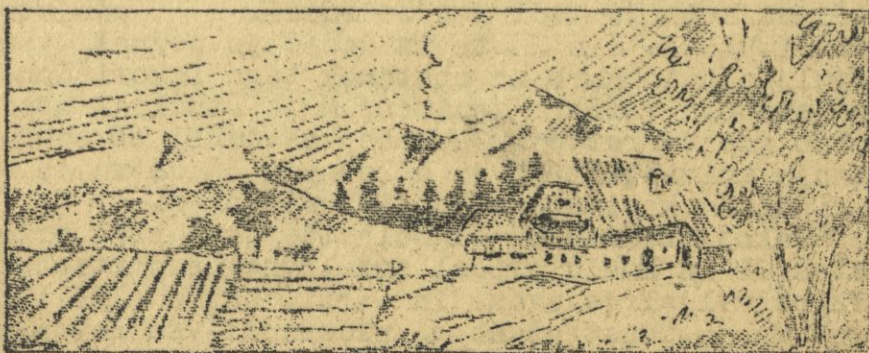
in z enim samim skokom je bila zunaj. Porabila je zmedo, smuknila v grmovje in izginila.

Dva dni je hodila okrog lačna in izmučena. Tretji dan pa je le dobila dva partizana, jima povedala svojo zgodbo in ju vprašala po bratu. Poznala sta ga in jo odvedla do njega. Vesel je bil Davorin svoje sestre. Novice pa, ki mu jih je povedala so ga močno pretresle. Vedel je samo za očetovo smrt, ne pa za smrt matere, za selitev in za njeno usodo. Vse to mu je povedala Metka. Bol je bled, stiskal je ustnice in iz celega obraza mu je žarela želja po naščevanju. uprt na puško je stal dolgo časa nepremičen. Ti sti dan z Metko nista več govorila.

Drugi dan so spletli dve venca, za očeta in mater. Zvečer sta odšla s tovariši najprej na pokopališče, kjer počiva mati. Sneg je nalahko nalietaval. Položila sta venec na grob in pokleknila. Solze so jima tekle po licih in padale na mrzlo zemljo. "Mati naščeval vaju bom", je rekel še Davorin. Prižgali so svečko in odšli.

Na očetovem grobu je bilo že več venčev. Nanj so jih položili domači in sorodniki postreljenih. Položil ga je še Davorin in stisnil pest v pozdrav.

Mrz in sneg prenašata Davorin in Metka že tretjo zimo. Ne govorita dosti o trpljenju - o domu. Posebno Davorin ne. On pozna le borbo za domovino in lepšo bodočnost slovenskega narod.

Niko Kovač

Ivan Ivanovič

Ivan Ivanovič - naš Janko je padel. Ta pre-tresljiva vest je 8. februarja pričela krožiti, od partizana do partizana, od tiste vasi, kjer je junaško umrl do njegovega rojstnega kraja - pod domačo stroho. Zopet je bilo darovano mlado življenje za svobodo slovenskega naroda, za njegovo srečnojšo in lepšo bodočnost.

Trpka žalost je zadela njegove najdražje. Če ki je bil navezan na Janika in mati, ki ga je tako zelo ljubila, sta ostala brez prvorojenca. Brata in sestre nimajo več svojega vodnika in za starši prvega svetovalca. Luga je temvečja, da ga niso mogli spremiti na njegovi zadnji poti.

Toda ta dom ja dom junakov! V njej matere ne novijajo mehkužnežev, temveč borce. Bolečina Jan kove matere je bolečina njegove babice. Žalost bratov in sestic je žalost očetova, kateremu, so brata Poldeta ustrelili on Juđenburškem upo ru in ni mogel na njegov pogreb, kakor ne na po greb sina Janika. Vendar je tudi Poldetov spomin zableščal v sijaju, kar še z večjo gotovostjo - pričakujemo za Jankovega.

Ivan Ivanovič se je rodil 24. maja 1921. Po dokončani osnovni šoli, v kateri je kazal veliko nadarjenost, je obiskoval še zadružno šolo, ter se kasneje tudi kot zadružnik udeleževal. Bil je sin kmeta in dobro je poznal vse trpljenje in skrb za obstanek tega izkoriščane ga stanu. Z velikim zanimanjem je študiral socialno gospodarstvo in se zanj navdušil ob spoznanju krivice, ki jih je delovnemu ljudstvu doprinašalo kapitalistično izkoriščanje.

Takoj ob razpadu Jugoslavije je postal pri staš OF in kmalu pričel sodelovati s partizani. Vzpostavljal je zveze in partizanstvu služil z vso vnamo. Neustrašeno je prestajal vse nevarno

sti in trpljenje, ki je bilo delež vse družine, kar ga ni prav nič potrlo. Ko je najmlajši brat odšel v partizane, je selitev zadela tudi njega in družino. Toda znašli so se in se temu izognili. Od tedaj Ivan Ivanovič ni šel več v dolino - vstopil je v partizane. Bilo je tisti mesec maja, 1943. Svojo delavnost je še povečal. Nekaj časa je bil v četi, nato pa je kot ZKM-ovec organizatorno deloval med mladino. Predan nalogi je želepe uspehe in prijetno se je bilo srečati z njim, ki je bil ves navdušen in ponosen mladinski organizator.

Sovražnik mu je zavrato uničil mlado življenje. V letih polnih idealov je preminul. Toda kljub zgodnji mladosti si je že zgradil dela, ki bodo še dolgo spominjala nanj. Vsem svojcem in nam ostalim, ki smo ga imeli radi in cenili, pa je postavil sebe v trajen spomin in zadržano smo uverjeni, da bo napočil čas, ko bo njegova žrtev poveljčana med heroje, ki umirajo za svobodo, enakost in bratstvo.

Jantz Šolar

Dadlanu tovarišu

Končana zima je zato, končan je boj
ki izkrvavel si tu, tovariš dragi moj.
Ker ljubil dom si svoj in rođ, si bil "bandit"
mre mati v lagerju, je sestra šla pred zid.
A mi ostali smo, zgubili nismo nad,
svobode naše ni, brez naših zdaj granat;
daleč vzhod je, dalje se zapad.

Žirovnik I. I. btl.

Boj na Osojniku

Tenka plast svežega snega je pokrila zemljo. V tiho noč odmevajo koraki partizanov. Na mestu smo. Po zboru poležejo trudni tovariši po skednju in v hiši. Vse spi, samo straža in dežurni čuvajo spece tovariše.

Ko se je naredil dan, je bila že vsa četa po konci. Danes je treba posebne pozornosti. Sledi v svežem snegu nas izdajajo in privabljajo Nemci za nami.

Okrog pol desetih dopoldne je prihitel stražar, ter javil komandantu, da se bližajo našemu taborišču Nemci. Takoj se je glasilo povečje za odhod. Četa se je razdelila v dve koloni. Ena je odšla takoj na položaje, druga pa je krenila s komoro okoli Osojnika proti Govekarju. Nemci, ki so bili oddaljeni le še kakih 100 m, so te opazili in začeli streljati nanje. Najpreje je padlo nekaj posamičnih strelcev iz nemških pušk. Naša prva kolona pa je med tem prispela na prvi rob, ki je nudil ugoden položaj. Oglasila se je Džurotova "Breda", ki je odvrnila pozornost -- Nemcev od umikajoče se komore. Počasi so se začeli umikati naši borci na nove položaje, streljajoč neprestano na sovražnika.

"Nemci so nam za hrbtom", zaupije tedaj tov. Krjavelj. Res se je pokazalo za nami nekaj Švabov, ki so bili od nas oddaljeni le še nekaj metrov. Kakor bi trenil, se obrne tov. Vojko s svojo zbrojevko in spusti rafal med nje. Nemci so takoj izginili, ne da bi oddali strel na nas.

Že smo preko nekaj robov. Pred nami je strmi na kakih 50%. Po zledeneli zemlji, pokriti s svežim snegom, je bilo nemogoče priti naprej. Nekaj tovarišev je že zdrselo v grapo.

"Naprej k cerkvi", zakliče komandant. Za vsako cenó je treba priti na vrh k cerkvi, da ne pridejo tja prej Švabi. Streljanje je nekoliko-

pojenjalo. Opiraje se na puški, stopata komandir čete Dušan in komandant Tomaž proti vrhu. Že sta na vrhu in za njima še en puškar. Takoj so opazili Nemce, ki so obkolili Koštovčovo kmetijo in jo požigali. Strelili iz pušk, naših treh puškarjev, ki so zavzeli strmi Osojnik, so razkropili Nemce od kmetije. Obrnili so se proti vrhu, hoteč ga zavzeti. Med neprestanim regljanjem strojnic in pokanjem pušk se čuje udarjanje sovražnega minometa. Nemci hočejo zavzeti Osojnik. Od vseh strani pritiska sovražnik. Pol ure so odbijali naši trije branitelji vse sovražne napade. Tedaj pa so opazili pomoč ter še bolj poprijeli.

"Kje so Čvabi", je zavpil mitraljezec Džuro, prisopihajoč na vrh k cerkvi. Že jih je opazil in že se začuje naša "breda". Za njim je prišel še .Vojko z zbrojevko. Nabralo se je kakih 150 varišev pri cerkvi. Naši borci so razširjali položaj, ter si zavarovali hrbet.

Oddelek druge čete je hitel s svojim tovarišem na pomoč, a je prišel prepozno. Nemci so se po dveurnem boju začeli umikati.

Utihnili so strelji in naši borci so nepremagani veselo odšli.

PARTIZANI GREDO.

Črtomir I. btl.

V dolgi verigi gredo
temne postave čez goro,
temne postave skoz noč.

Nikjer se ne ustavijo ti ljudje,
kar naprej gredo in molče
in vsi se resno drže.

Daleč jih pelje pot to noč,
da kaznujejo greh vnebovpijoč,
da maščujejo jok, ki se dviga iz koč.

Gredo partizani, naša moč,
gredo da maščujejo narod zvest
da vsem zločincem izprašajo vest.

Boris FD

NAŠ ROV IN NAŠ BEG

Gonars, sredi Furlanije. Na severu ga obkrožajo vitki, ostri Dolomiti, ki se še kopljejo v snegu in ledu in leskečejo v soncu. Potni Montaž, širok in ogromen. Še bolj proti vzhodu se razprostirajo Mangart, Martuljkova skupina in lok-Julijskih Alp, ki se izgublja na jugu v hribe in griče. Spredaj pred njimi so Goriška brda, ki se iz valovitosti pretapljaajo v ravnino - Furlanijo. Na jugu in zapadu je sama ravnina, kot da ni nikjer konca tem travnikom, vasicem, njivam in cipresam, kot da na obe strani gre v brezdalj. - Le nebo, ki je na jugu tako svetlo plavo, kot da je zrelo morje, da slutiti bližino našega Jadrana.

Kako lepa priroda, posebno ker čutiš bližino svoje zemlje, ko se ti zdi, da v bližnjih hrih živi naša beseda, veje slovenski duh in bije naše srce.

Oh da, lepo je in vse tako domače. Zdi se ti da je sovražnik hotel, da te postavi v bližino domovini, da domovino gledaš, da hrepeniš po njej še bolj, da bo bolečina še večja, ko jo vidiš skozi ograjo, goste preprečenih žic, s stražarjem v ospredju. Zdi se ti, kot da stražar z nasaje in nim bajonetom in nabito puško čaka, da bi se kdo od nas pognal in skušal razbiti te vezi, samo da bi mu smel uničiti življenje.

Bilo je leta 1942 spomladi. Skupina mladih internirancev je bila v pogovoru. "Poglej, Ivo je pa le uspel, niso ga ujeli kakor nas, ni jim padel v zanko, kakor mi. Edini od nas enajstih", je vzkliknil Drago. Bili smo vsi mornarji, oficirji, dobri tovariši, a edino on je storil svojo dolžnost, mi pa smo čakali. Prav nam je!

Vem da ga je bolelo, ko je to govoril. Zbodlo

je nas vse. Tudi mi moramo ven, moramo k Ivu, med naše tovariše partizane. Toda kako? Preko žice? To ni mogoče, bilo bi žrtvovanje zastonj. Stražarji so posejani preveč na gosto, saj je vsakih 30 m hišica, na oglih pa stolpi z žarometi in mitraljezi. S prevaro? Premalo nas je naših v tem taborišču, živimo skupaj z mnogimi izdajalci - be lo in plavo gardisti.

Koristilo bi nam samo nekaj novega in nena- vadnega. "Veste kaj", je vzkliknil Leo, "tistale- prazna baraka je blizu žice, travnik je tam, - skopljimo rov. Iz barake ga kopljimo pod žico, naprej pod stražarsko stezo v njivo, ki se kop- lje v rži. Naredimo načrt, pripravimo se." Spreje- to.

Drugi dan zjutraj, ko so drugi črpali znanja na predavanju, smo se mi splazili v barako. No- sila je številko XIII. Nesrečna je, je nekdo re- kel, ne bo se nam dobro izteklo. Mi pa smo kljub temu vstopili in prijeli za delo. Prenesli smo, orodja lesenih "dvonadstropnih" postelj - po- gradov; očistili smo pod. Leo - naš gangster - je že krivil deske na podu. Zaškripalo je. Naše ro- ke so zgrabile celo podno ploskev in jo vzdig- nile. Pol metra nižje pod nami so bila travnata tla. Sergij, naš dolgi letalec, je že držal v ro- ki lesen količek in z njim udarjal ter zabadal v strnjene grive. Ni šlo in ni šlo. Vsi poredu - smo prejeli, vsi poredu kralu opustili, vsi znoj- ni in utrujeni.

Spogledali smo se in iz oči smo si brali za- skrbljenost. Spet nas je rešil Leo. Njegovo bi- stro oko je zapazilo v neki zaklenjeni shrambi poleg taboriščne bolnice staro lopato in žele- zen drog. Ponoči se je splazil iz naše barake - do shrambe, prenesel oboje, čeprav je stražar stal le nekaj metrov proč.

Drugo jutro smo pričeli z novim orodjem in z novo močjo. Delo nam je šlo dobro od rok. Prvi dan smo skopali toliko, kolikor smo morali v glo- globino. Bili smo 2 m globoko. Ko je padel mrak, smo zadovoljni zapuščali delo. Spet smo zapri-

Spet smo zaprli vhod. Postavili postelje na nji novo mesto in odšli v barake. Po umivanju, smo se razpršili na vse strani, ter prihajali posamično in neopaženo med ostale tovariše. Da bi prikrili naše delo pred ostalimi in obdržali nameru pobegniti v tajnosti, se zunaj sploh nismo več sestajali, ampak je vsak izmed nas iskal drugo družbo in če je bilo potrebno tudi zabavljali drug na drugega.

Tako je bilo sedaj vsak dan. Zjutraj po zboru /šetje po imenih v taborišču, ki ga je vršil italijanski službujoči oficir/, smo se razpršili in kmalu nato znašli v naši delavnici. Razdelili smo se na dve skupini, prva je vršila obveščevalno službo zunaj na travniku, v bližini barake. Eden od njih je celo ostal pri vratih ob vhodu v taborišče z nalogo, da vsako spremembo takoj sporoči. Oni, ki so ležali v travi, so se sončili in glasno razgovarjali, da se je šum kopanja rova izgubil v njihovem živžavu.

Skupina kopačev se je zaprla v barako in pod streho postavila opazovalca, ki je pazil na vsak stražarjev gib. Ta opazovalec je imel priroki stikalo za električno svetilko v rovu/elektrifikacijo je izvedel tov. Drago/, katera je bila postavljena tik ob prvem kopalcu na skrajnem delu rova. Ako je stražar korakal proti zemljišču nad rovom, je opazovalec ugasnil luč in v rovu je zavladał popoln mir. Roke kopačev so obstale, telesa so obležala mirno brez šuma in še dihanje se je pritajevalo. V rovu je odmeval enakomerni korak stražarja, se ojačeval, da smo spoznali njegovo bližanje, počasi spet pojemal in utihnil. Tedaj se je že luč prižgala, roke so se spet oprijele deščic, železni drog tam spredaj je nanovo udarjal ob prod, ki se je posipal da je kar bobnelo. Telesa so se znojila od gibanja in napora. Šlo je kot na tekočem traku v to varni. Udarjanje železnega droga, hreščanje peska in kamenja, ki smo ga z deščicami potiskali do vhoda, dviganje izkopanega materijala iz luknje na pod in poravnavanje tega pod dvignjene

deske baročnega poda, vse to je ustvarjalo pe-
sem dela, melodije naših neuklonljivih duš, pe-
sem našega prepričanja in volje do borbe. Bili
smo sestradani, da so nam ob delu drgetala tele
sa in se vrtelo v glavah, če smo ustajali iz --
klopi ali postelj, vsi obnemogli, vendar nismo --
hoteli popustiti dela, čeprav so mnogemu pri
nje odgovedale telesno moči. Hoteli smo ven, v
svobodo, v borbo proti zločincem - fašistom, pro-
ti tlačiteljem, katerih peto smo tako zelo ob-
čutili.

Dolžino rova smo merili vsak dan. Skupini sta
medsebojno teknovali, katera bo izkopala več.
Kmalu smo namerili 20 m. Ob tej ugotovitvi je
naša srca prevzelo nepopisno veselje, kajti iz-
računali smo, da skrajni konec rova ni več zno-
traj žične ovire. Čestitali smo si k svobodi.
Vsak izmed nas je zlezal prav do konca rova in
tako nogel reči: "Bil sem na svobodi, zunaj žič-
nih ograj."

Od tedaj smo s smehom opazovali te nerodne-
vojake, oficirje in komandanta, ki so tako samo-
zavestno hodili preko našega "rudnika", ne da bi
slutili, kaj jim pripravljamo. Posebno smo se sme-
jali sitnemu "nosonji"/najbolj osovražnemu it-
talijanskemu oficirju/ in odločili, da bomo prav
njemu "skuhali kašo!"

Delo smo podvojili. Radi dolžine rova so se
povečale tudi težave. Pričelo je primanjkovati
zraka. Prvi, ki je oblikoval in vrtal rov z žele-
znim drogom je po desetih minutah moral biti --
zamenjan. Ko je prišel iz rova, je bil ves moker
kakor da bi ga vzel iz parne kopeli, tožko je di-
hal in iskal svežega zraka. Bil je zelo utrujen.
Nato smo morali 10 minut čakati, da se je zrak
v rovu obnovil, ter nam omogočil daljših 10 mi-
nut kopanja. To izmenjavanje nam je povzročalo,
velike skrbi. Tudi zanj smo našli rešitev. Naš
geodet je izdelal načrt za zračenje. Poiskali,
smo si tanke cevi, ter prebili strop rova do po-
vršja zemlje in zraka nam ni več primanjkovalo.
Zopet je delo šlo nemoteno od rok. Udarjalo je,

brnelo in šumelo.

Tudi rudniško nesrečo smo doživeli, pri kateri bi nas skoro posulo. Bili smo vsi poglobljejni v delo, in nizki obok rova, ki je nerodno visel nad nami nam ni povzročal skrbi. Med kopačem in prvim metalcem proda pa se je iz oboka, nenadoma odtrgala debela plast materijala, ki je na mah pritisknila oba tovariša k tlu. Prejšnji dan je deževalo, ter premočilo zemljo in prod in povzročilo posip. Luč nam je izginila v kupu in v trenutku, ko je zaobnelo nas je objela tema. Utihnili smo in premišljali kaj bi. Tedaj pa je tov. Sava od iz topa zaupil: "Leo, Sergij zasuta-rešujmo jih-vsak vse od sebe!" Utisnili smo prste v deščice in z vso zagrizenostjo pričeli hiteti, da je pred pričel teči kot voda iz vodovodne cevi pod našimi golimi nogami. Ničče ni spregovoril besede, samo hiteli smo. Znoj je tekel iz obraza med prod, med hitrimi gibi - sestradanih in izsušenih teles. Pri srcu nam je bilo tesno, kakor more biti le tistemu, ki se boji, da bo izgubil svoje najdražje. To so bili trenutki tesnobe, ki so se spajali z rahlim upom v uspeh našega reševanja. Prva sreča nas je objela. Tov. Sava je začutil Sergijevo peto. Komaj smo podali to vost je že sledila druga še bolj vesela: "Sergij še diha". Potem je Sava še nekajkrat podrgnil prod iz Sergijevega hrbta in žetata izvlekel glavo, ki je bila stisnjena med roke. Izvlekli smo ga proč in obsijal nas je žarek električne luči. Leo je ležal še v zelo najhnem prostoru z zasutimi nogami, dočim mu je bil gornji del telesa svoboden. Primanjkovalo mu je zraka in zelo težko je dihal: "Ti, to je pa še nevarno, da nas niso podsuli belogardisti," je zarenčal med tem ko smo mi vlekli pesek iz njega, ga zgrabili za noge in že je frčel iz rova. Na mah je izginil pri izhodu, kjer so ga čakali rezervisti in zdravnik. Sergij in Leo sta malo poležala, pretipali smo jima kosti, pa je bilo vse dobro. "O, sedaj gremo nazaj, danes bomo nakopali največ, saj se nam še samo dela," je

rekel spet naš Leo. "Gremo nazaj", je ponovno zahteval. Mi pa nismo bili več ta dan zmožni dela ti. Roke so se nam tresle od utrujenosti in iz obrazov smo si brali onemoglost. Tisto popoldne smo počivali.

Življenje v taborišču, okrog barake je teklo naprej. Nihče ni vedel za naše delo in niti malo niso slutili, da pripravljamo beg. Vsak dan so potekali zbori, bila so prerivanja pred kotli, predavanja in izprehodi po ozkem krogu. To se je vlekle dan za dnem.

Po treh tednih našega dela so nas iznenadili Italijani. Pričeli so postavljati kole za žično oviro, da bi odvojili naše taborišče od barak, kjer smo kopali rov. Napeli smo vse sile, da jih prehitimo. Zmedo je povečal obisk komandanta taborišča, ki se je iznenada pripeljal k nam na pregled. Že se je bližal naši baraki, kjer je bilo delo v polnem teku. Obvoščevalec v taborišču je bil iznenaden. Iz te zagate nas je rešil eden naših "rezervistov", ki je udaril po leseni steni. Tovariš pri stikalju je zaslutil nevarnost, luč je zanihala, se ugaševala in prižigala. Znak za alarm! V istem trenutku smo popustili delo, poskakali smo iz rova, vse poskrili in luknjo pokrili s podno ploskvijo, nato pa polegli po posteljah kot da spimo in počivamo. Pri odprtih vratih pa je že stal italijanski komandant in zvedavo pomolil svoj aristokratski nos v barako. Nekaj časa je postal, pomahal z jahalno paličico, kakor je imel navado, popravil pipo in samozavestno odšel s svojim spremstvom naprej. Oddahnili smo se, spet smo imeli srečo.

V prihodnji noči je naše delo tako napredovalo, da smo dosegli, zemeljsko površino. Za poizkus, do kam smo prišli smo potisnili skozi ozko luknjo dolgo palico in iz barake opazovali oddaljenost. Zaskrbelo nas je. Palica je nihala ko maj 3 m za stražarjevim hrbtom, šele ob začetku njive. Občutili smo, da bo beg skozi to luknjo nevaren podvig.

II.

Naš beg.

Prišel je dan odločitve.

Opazovali smo stražarja pred žico. Dozdevalo, se nam je, kot da vse ve in prikriva pred nami, da bi nas zvabil v past. Njegov pogled, hoja, vse na njen se nam je zdelo izumetničeno in urivalo misel, da nam je zanjka nastavljena. Ti občutki, so nam razjedali trdnost in zanihalo je v naših dušah. Veliko smo se pogovarjali. Slednjič smo odločili, da nas bo pet krenilo na pot, kot predhodnica in bomo pripravili pot v svobodo še ostalim. Pri tej odločitvi je ostalo.

Ko je padel mrak, smo se splazili z vsemi našimi stvarmi v barako, kjer je bil rov. S seboj smo vzeli tovariša Leona, dočim so se ostali razdelili po sobah, ter tako odvrnili pozornost. Leonu je pripadala težka naloga, ugotoviti, kje stoji stražar in nam dajati znake z električno žarnico, ter tako poskrbeti, da o pravem trenutku vsak izmed nas zapušča rov, nazadnje pa sam prekrije luknjo pri izhodu iz rova. Dalje mora vse lepo pospraviti v baraki in se splaziti v njegovo prenočevališče.

Nastopila je točna junijska noč ob mlaju. V taborišču je trobentač naznanil "ritirato"-počitek. Skupine internirancev so se dotlej kretale na ozkem prostoru in uživale svež zrak, ter lepo to junijskega večera za žicami. Sedaj se se hitro razredčile in nastopila je tišina. Motilo jo je cvrčanje ptičev in korakanje stražarjev, ki so se kretali ob žični ograji. Včasih je bilo čuti, tudi kako laško besedo izrečeno od dveh stražarjev, ki sta v temi skoraj zadela drug v drugega. Zdaj so na stolpih prižgali žaromete, ki so z močno svetloborazsvetljevali ograjo in stražarje, ki so se svetili kot da imajo čelade in obleke iz srebra. Posrebrela je tudi trava, listje, detelja, vse se je lesketalo v nočni svetlobi. Toda mi smo imeli preveč drugih skrbi in smo to lepoto, komaj opazili. Zbljižali smo se in stopili vkrog da se še enkrat natanko dogovorimo. Potem je Leo

stopil na stražarsko mesto, dočim smo "popotniki" zlezli počasi v rov, ter po vrsti legli na položaje. Pričelo se je priprave.

Električno svetiljko smo zatemnili tako, da je videl samo prvi, ostali smo si s tipanjem odredili svoja mesta. Tovarisa Sava, droban, zelen in predrzen je bil kot prostovoljec prvi. Drugi je bil Sergij, dolgin s tenkimi nogami. Oba sta imela s seboj samo to, kar je bilo obločenega, žepa pa napolnjene s kruhom in sladkorjem. Za njima je bil Drago, tehnik, tenak in droban, skoraj slaboten. Četrti je bil Lojze, širok in močan z močno brado, kot kak Italijan v svoji črni polti. Zadnji sem ležal jaz v suknjiču z nahrbtnikom na strani in konzervami v žepih, noge sem molil še iz rova.

Čutil sem Leona nad seboj, mu v mislih sledil, kako napevja ušesa, širi oči, se sklanja nad okno in išče el. stikalo. Pesek je škripal pod stražarjevim korakom, ki ni hotel proč od našega rova. Morša je čakal obhoda službujočega oficirja. Kaj še ni bil? Okoli polnoči smo začuli rožljanje, Leo je zapazil široko senco, ki je hitela ob žici in za njo še par drugih. Vojak, ki je stal pred našo barako nad rovom, je udaril s petani. Vedeli smo, da je bila patrola, bil je službujoči oficir, osovraženi "nosonja".

Očdahnul se je stražar in mi. Stražar vesel, da bo mogel na kratek razgovor z ostalimi tovariši pod stolp žarometov, ni pa vesel, da bo izgubil in bomo mogli kmalu kot krti iz lukenj proti nam.

Zaslišal sem šepet Lea: "Pripravite se, sedaj bo čas". Šepnil sem naprej, šepet je izgubil v globini rova. Pričakoval sem dogovorjen znak z žarnico, ki se mora zasvetiti, nam oznaniti, da je prosta pot, ter nas pozvati na skok v svobodo!

Nenadoma je zašumelo, čul sem bobnenje, trkljanje kamenja in šumenje peska. Vse se je treslo. "To Lah! morajo čuti", sem si dejal. "Sava je odšel", je šepnil Lojze. "Sava je zunaj." Luč

še gori, naprej! Sedaj je na vrsti Sergij. Šume - nje, ki ga je povzročalo Sergijevo plezanje se je širilo in jačalo. Nenadoma je kot odsekano - vse utihnilo. Zaslísal sem topot hitre hoje, ki se je bližal. Tram, tram, tram, je bobnelo po rovu, kot da zunaj teko. In več jih mora biti. Udarci korakov se mešajo, upadajo eden v drugega, ču je se žvenket orožja. "Izgubljeni smo." Savo so zapazili in teko za njim, mi je šinilo v glavo. Pritisnil sem se ob steno, kot noj sem zavil -- glavo med roke. Ležal sem neprimično kot pribit. Znoj sem občutil na rokah, kjer mi je počivalo, čelo. Ta znoj je bil strah, občutek nemoči, ki pa je izginil. Zgrabil sem nahrbtnik in prijel za zobni. Čakal sem. Pognal se bom nazaj in izginil v temo, če nas bodo napadli.

Koraki so bili že čisto bljizu. Sedaj bodo - planili na nas in nametali na nas bomb, da nas uničijo. Nad nami so. Uboji Sergij - prvi je, pod luknjo pri izhodu leži. - Čuj, hite naprej! Odlegl je - Nismo izdani, niti opaženi. To je bila le x patrola na nočnem obhodu okoli taborišča.

Luč je spet zagorela. Drugič bobnenje in šumenje peska. Sergija ni! Že se plazi Drago proti izhodu, zabobnelo je in zašumelo. Lojzeteve noge so se slednjič umaknile izpod mojih rok. Zagledal sem luč, ki je brlela ob strani. Lojze je - vstal in luknja, ki se je belila nad glavama je potemnela ter se spojila z rovom. Za hip se je spet posvetilo, Lojze se je previdno sklonil nazaj in obsedel nepremično. Kaj neki je? Prst mi je položil na usta, kajti stražar je stal par m od luknje in gledal v noč. Leo ga ni zapazil in ni mnogo manjkalo, pa bi Lojze prilezel v prostost pod stražarjeve noge.

Čez par minut je spet pomolil glavo kot krt iz luknje, nato dvignil roke in njegovo široko-telo je v zvijanju izginilo med ropotom.

Ostal sem sam. - Luč je še vedno brlela ob - mojem boku. Nad menoj je bila odprtina, malo več ja kot glava. Trava se je v svetlobi žarometalesketala in lahen veter jo je sklanjal nad lu

knjo. Iz nad nje je bilo nebo vse posejano z zvezdami. Lepa noč, zdelo se mi je kot da je luna, toliko je bilo svetlobe. Toda ta je prihajala iz žarometov.

Trevidno sem potisnil glavo skozi in zvedavo pogledal naokoli. Žarometa sta signala iz obeh stolpov žarke, ki se se pasli po zemlji ob žici vsej lesketajoči. Stražarja na bilo bljizu. Počernil sem spet in potisnil nahrbtnik naprej, s komolci sem se oprl na rušo in se potegnul iz rova. Z nahrbtnikom v zobeh sem se plazil po travi do njive. Ponagal sem si s komolci, koleni in prsti. Travnik je ostal za mano, privlekel sem se v njivo, nato pa preko nje dokler nisen dosegel prvega grma ob katerega sem se pritisnil.. Obrisal sem znoj, ki mi je tekel iz čela in takoj hitel dalje.

V bližnjem gozdiču sem našel Lojzeta in Draga. Objeli smo se, vsi premočeni in razburjeni.. Kje sta Sava in Sergij? Njih ni bilo. Izginila sta in šla svojo pot. Saj smo bili tukaj dogovorjeni. Vendar, ni časa! Ne smemo čakati tako blizu taborišča, hitimo! Oprtali smo naše stvari, se zuli čevlje in hiteli preko njiv, gozdičev in potokov. Taborišče je izginjalo za nami, obdano, s svetlini pasovi žarometov; melodijske italijanske pesni, ki so jih brezskrbno prepevali naši stražarji, so se gubile v ozadju. "Jutri vi ne boste več peli, imeli boste čas za premišljevanje" je šepnil Lojze hiteč preko grmovja in pregraj. Drago in jaz sva besede sprejela s smehom polnim ponosa in začoveljstva. "Živela svoboda" smo vzkliknili vsi trije in hiteli, hiteli.

... /Se nadaljuje/

Sava

Pisimo materi

Lepa, svetla mesečna noč. Doline in hribe ob-
live mesečina. Vse je mirno, nikjer nobega šuma.
Iz hriba navzdol se spušča skupina partizanov.

Sama s svojimi mislimi korakam med tovariši.
Vse vriska v meni in že v naprej se veselimo
la, ki pričakuje moje tovariše in mene na cilju,
kamor smo namenjeni. Naša pot se voje povečini-
med drevjem, le sem in tja pridemo na kraje, od-
koder so lepi razgledi po dolini. Takrat se za-
iskri v mojih očeh. Zagledam grič, ob katerega -
vznožju stoji hiša, ki mi je kljub vsemu zelo,
zelo draga.

Vse moje misli so pri tebi mama. Zdi se mi,
da te vidim poleg sebe, kako se mi nasmihaš in
iz tvojih oči čitaš odpuščanje. V njih ni več -
strahu, storjenega ti z mojim odhodom, one nič
več ne obtožujejo moje neizkrenosti do tebe --
pred mojim odhodom. Pozabljeno in odpuščeno je
vse, ker sedaj ves in razumeš, da nisen mogla ra-
vnati drugače, če sem morala slediti klicu svo-
jega srca.

Korakamo čez most. V ozadju se vidijo vrhovi
planin - naš cilj, proti kateremu hitimo. Vse je
mirno. Zdi se mi, kakor bi že vse spalo, pa ven-
dar ne. Še gori v nekaterih hišah luč. Bog ve,
korda kleči tam pred razpelom Križanega mati,
katere sinovi se bore za svobodo in sklepa v
vroči molitvi svoje žuljave roke, ter prosi Boga
za njih srečno vrnitev ob svobodi. Njena vera
v svobodo slovenskega naroda je trdna - ona
ne dvoni. Toda mi se ne ustavljamo - hitimo na-
prej. Vedno bližje cilju smo.

Samo dvajset minut in bile bi pri tebi mama.
Gotovo še ne spiš. Korda slutiš bližino svoje -
hčerke, ki je čutila dolžnost, če odide od doma,
tja, kjer lahko s svojim delom doprinese vsaj čí
sto majhen del za našo stvar. Samo dvajset mi-
nut, a vendar ne morem do tebe, ker naša pot pe-

lje v drugo smer. Vesela bi bila svidenja s teboj, toda ni mogoče. Ne žalostim se vsled tega, ker vem, kaj zahteva od nas čas v katerem živimo. Vse je tiho, čujejo se le naši hitri koraki, ter iz daljave sopihajo lokomotive.

Minula je noč. Ustaviti se moramo in počakati noči. Sneg naletava čez dan - dobro ped ga - je padlo. Z mrakom je tudi snežiti prenehalo. Počakamo še nekoliko, da luči po hišah ugasnejo - in zopet krenemo naprej. V primerni razdalji, tiho, drug za drugim vsak svojim mislim vdan hiti no vso noč. Visoko v gorah smo, ko se je zdanilo - na cilju - daleč proč od tebe mama. Dela je mnogo, vse svoje misli moram ineti zbrane pri delu. Zato le ponoči, ko že vse leži in spi in sem čisto sama, polete k tebi moje misli, vse hvaležne za razumevanje dejanja.

Tvoje hčerke.

Črtomir I. btl.

MANJ STRAŠNA NOČ JE V ČRNE ZEMLJE KRILI..

"Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
kot so pod svetlim soncem sužni dnovi."
Klicu pradedov pozni so sinovi,
odzvali se v viharjev temnih sili.

Zemlje tirani so se polastili,
ogabni, krvoločni kot volkovi,
vendar sinovom našim njih okovi
ponosnih tilnikov niso uklonili.

Za bedno hlapčevanje preponosni,
prezirajo življenje sužno, smrti
se ne bojijo, v borbi neizprosni,

da domovini, materi potrti,
svobodo, vragu udar pogubonosni
dajo - pogledi vsi v en cilj so uprti.

Mobilizirali smo

Bataljon je nastopil pokret. Naš komandant - Tomaž ga je vodil. Podali smo se preko Save in obkolili Smednik. Vse priprave za najboljšo i zvedbo mobilizacije so bile izvršene. Vsaka partizanska trola je imela skupini hišnih številok z osebni mi podatki stanovalcev, ki jih imamo mobilizirati. Določili smo tudi zborna mesto, ter se razšli, da izvršimo povelja. Tu in tam so se nam vrata hitro odprla, drugod malo počasno je, vendar smo povsod uspeli.

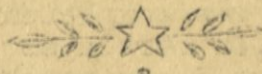
Novomobilizirancev je bilo na zbornem mestu vedno več in patrole, ki so svoje naloge že opravile, so se vračale. Švabi, ki imajo tu svojo postojanko, se niso pokazali.

Med novomobiliziranci je bilo navdušenje, le nekateri so vpraševali, zakaj je ta ali oni še ostal doma? Naš komandant je to zaslišal. Po zanimal se je in izvedel: v hiši pri cerkvi je doma... pa ni mobiliziran.

Naš komandant tov. Tomaž je zgrajen partizan, mnogo junaštev, ki jih je izvršil, mu je pride bilo velik ugled. Izjemno dovoljuje ne sebi, ne drugim. Zato ga je tudi izpoved mobiliziranca dvignila. S tovarišem iz terena se sam napotil proti cerkvi. Tam se mu je teranec oddaljil in pustil komandanta čakati. Toda tov. Tomaž ni dolgo miroval. "Saj sem pri cerkvi in opravok imam v hiši pri cerkvi." Ali je ta hiša spodaj ali zgoraj pri cerkvi, se komandant ni izpraševal, temveč se napotil k eni izmed obeh. Potrka na hišna vrata: "Odprite, tu smo partizani! Narodno-osvobodilna vojska mobilizira." V hiši se ni nič premaknilo. Čez nekaj časa potrka tovariš komandant še enkrat na hišna vrata in po

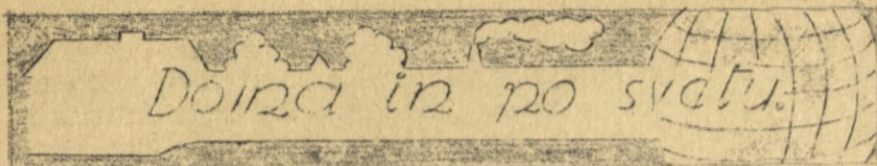
novi oklic. Zopet zamenj. Tedaj udari v vrata z puškinim kopitom in na vse glas okliče mobilizacijo. V tišini, ki je zopet nastala, zasliši slaboten glas terencea, ki ga opozarja na nevarnost, ki mu preti, ker stoji pred tyabsko orožniško postajo. Tov. komendant vzame iz žepa sve tiljko, posveti nad vrata in po zgradbi ter ugotovi, da je resnica. Zapazil je namreč napisno desko in na njej prebral "Gendarmierposten Flödnig." Kaj hočeš si je mislil "kdor ne dela ne zgreši", in se napetil v smeri od koder je prihajel svarilni glas.

Vrnila sta se na zborna mesto. Med novomobiliziranci in borci je bilo že nemogoče zatajiti ta poslednji mobilizacijski poziv, po katerem bi Smledničani vzeli še žendarmierije s seboj. Srha in navdušenja ni hotelo biti konec, še peten ne, ko se je bataljon že vračal. Tov. Tomaž pa tudi tega dogodka ne bo tako kmalu pozabil.

VSEM ČITATELJEM!

Vabimo vas k sodelovanju pri našem glasilu. Dopisujte v njem in sodelujte z nami. Članke pošiljajte na Propagandni odsek G. O.

Ljubo A. Kržišnik

Vojaske in polit. pregled

SVETOVNA SITUACIJA.

Vojaske pregled.

Vzhodno bojišče: Z 20 strelj iz 224 topov je bilo v Moskvi oznanjeno popolno uničenje 10 nemških divizij, ki so bile obkoljene v severnem delu Dnjeprovega kolena. Pri tem drugen "Stalingradu" so Nemci izgubili okrog 72.000 mrtvih in okrog 19.000 ujetih. Veliko pa jih je naredilo samomor. Poleg tega pa so Rusi uničili ali zaplenili ves kompletan material teh uničenih divizij. Iz obroča se je posrečilo uiti z avijoni okrog 3.000 nemških višjih oficirjev, kateri so bili odlikovani od Hitlerja. To je bila tista armada, o kateri so Nemci poročali, da se je prebila iz obroča.

Po zavzetju važnega oporišča Luge na severnem sektorju fronte, je Stalin objavil v svojem povelju padeč važne baze Staraja Rusa. To mesto je bilo zelo utrjeno in so ga Nemci držali dve in pol leti. Istočasno je Rdeča armada zavzela železniško križišče Šimsk na zahodni obali Ilmenskega jezera, nadalje važno železniško križišče Dno, ki leži na sredi poti med Staraja Rusa in Pskovom, ter Holm južno od Staraja Rusa.

Tuje prodrle Rdeča armada na 150 km široki fronti proti Letonski, od katere je sedaj oddaljena še 60 km in stoji pred vrati Ostrova, Bskova in Narve.

Napredovanje je bilo zabeleženo tudi na področju Vitebska in Rogačeva.

V Ukrajini so Rusi po zavzetju Krivoj Roga-započeli ofenzivo na 800 km široki fronti od Tarnopola do Črnega morja. Rusi tu z veliko naglico prodirajo proti Bukovini in Besarabiji, od katere so oddaljeni le še 50 km. V tej ofenzivi so Rusi osvobodili na tisoče krajev, med njimi važna mesta Berislav, Kerson, Uman itd. Z zavzetjem Volčiska južnovzhodno od Tarnopola so Rusi presekali važno železniško progo Varšava - Odesa. Po zavzetju Gajvorona so ruske trupe v širini 100 km prekoračile reko Bug in se hitro bližajo, ter že ogrožavajo važno mesto - Slobodka ob progi Odesa - Lvov. Vzhodno od Nikolajeva je obklopljenih več nemških divizij. Ena je bila pri poizkusu, da se prebije iz obroča, uničena. Ostale so Rusi razdelili na več delov in bodo v kratkem uničene.

Na položaj, v katerem se nahaja nemška armada v Ukrajini, je nemški general Dietmark izjavil, da je skrajno kritičen.

Nemci imajo ogromne izgube, tako na materialu, kakor na ljudeh. Samo v Umanu so Rusi za plenili okrog 500 tankov in opreme za 3 divizije.

Južna fronta: Na mostišču južno od Rima so zavezniške čete zopet zasedle nazaj ozerilje, katero so izgubili v zadnjih nemških protinapadih. Na glavni fronti so zavezniški zopet odpočeli napad ob veliki podpori letalstva. Največji pritisk vrše zavezniški pri Cassinu.

Zračna vojna: Letalska ofenziva na severno in zapadno Evropo se nadaljuje z nezmanjšano silo. V teku zadnjih 14 dni so zavezniški izvršili prvi koncentrični napad na Nemčijo. Največji dnevní napad je doživel Berlin, katerega je napadlo okrog 3.000 avijonov, ki so odvrgli okrog 1800 ton bomb. Ponoči pa je bil močno bombardiran Leipzig, kjer so bile uničene razne tovarne, ki so služile vojni industriji.

Poleg tega so bili napadeni važni vojni objekti in železniška križišča v Franciji, Italiji, Jugoslaviji, kjer sta bila napadena tudi

Beograd in Zagreb.

Rdeče letalstvo je zopet bombardiralo mesto Helsinki in pristanišče Oulo, preskrbovalno ba zo za nemško armado na Finsken.

Borba svobodoljubnih narodov: Veliki uspehi NOV jugoslovanskih narodov, katerih borba proti so vražniku neče plamen vstaje in daje pobudo k neizprosni borbi proti hitlerjevim hordam, zasuznjenim narodom širom Evrope. Velike uspehe- inajo poljski partizani, ki izvršujejo sabotaž ne akcije na komunikacije, ki so Nemcem nujno- potrebne za oskrbovanje vzhodne fronte. Poleg- tega so poljski partizani uničili več gestapov- skih postojank in ubili precejšnje število nem- ških višjih političnih osebnosti.

Francoski partizani so v zadnjem času uniči- li veliko število vlakov, tako, da je švicarska vlada sklenila, da v nadalje švica radi teh sabotaž ne bo več pošiljala svojih vlakov v Fran- cijo.

Bolgarski partizani vrše sabotažne akcije ši- rom Bolgarije.

Grški partizani vodijo ogorčene borbe na po- dročju Olimpa. Na Peloponezu inajo partizani o- svojenega že večji del ozemlja.

Tudi Italijanski partizani so zelo aktivni, ter prizadajajo okupatorju resne izgube.

Politični pregled

23.februarja je Rdeča armada praznovala 26 letnico svoje ustanovitve. Na ta dan so bile ši- ron Rusije, v gotovih zavezniških in na osvobo- jenih teritorijih okupiranih držav proslave, ki so poveličevale pomen in vrednost ustanovitve- Rdeče armade. Tov. Stalin je prejel čestitke k tej obletnici od raznih važnih osebnosti in dr- žavnikov od zavezniških in nevtralnih držav.

Ministerski predsednik Velike Britanije g. Winston Churchill je podal dne 22.II. v angleš- kem parlamentu pregled vojnih dogodkov. V svo- jem govoru je povedal, da ni nikdar govoril, kaj

bo konec te vojne in da čas invazije t. j. otvorenje druge fronte ni več daleč in da so termin za ta trenutek, ko bo Nemčija napadena z zapada, postavili na teheranski konferenci skupno z Rooseveltom in Stalinom.

Zračno vojno, je dejal, je dosedaj vodilom Nemčije večinoma britansko letalstvo, a sedaj, privedena to breme tudi ameriško letalstvo, ki je v Angliji že po številu močnejše od Angleškega in katerega udarci na Nemčijo se bodo stojevali vedno bolj.

Nadalje je govoril o uspehih pomorske vojne in njenih rezultatih, o trdih bojih v Italiji, kjer pa bodo zavezniki tudi opravili svojo nalogo, kar se tiče Badoglijeve vlade, da ima v zaveznikih vso podporo in da se bo glede monarhije in te vlade odločilo po zavzetju Rina.

Posebno važnost v svojem govoru je Churchill posvetil naši NOV. Pri svojih izvajanjih je postal zgodovino borb proti okupatorju v Jugoslaviji od njene okupacije. Mihajloviča je prikazal kot izdajalca, ki se bori z okupatorjem - proti naši NOV. Govoril je o odlično organizirani armadi NOV J, ki šteje več kot četrt milijona borcev, organiziranih v korpuse, divizije in brigade. V teh edinicah se bore vsi narodi Jugoslavije, katere vodi odlični vođa maršal Tito. Govoril je o britanski komisiji, ki je pri NOV in izjavil, da bodo zavezniki z vsenično podprli naš osvobodilni pokret. O kralju Petru je izjavil, da se bo to vprašanje rešilo po vojni skupno s Sovjetsko Rusijo. Glede Poljske je podprl rusko stališče, da ni njena Belo Rusija ali Ukrajina, ampak zapadne poljske pokrajine, ki so danes pod Nemčijo. Govor je zaključil z izjavo, da čas poloma Nemčije ni daleč in da bo druga fronta kmalu odprta.

V zvezi s Churchillovim govorom, ki pravi, da se bo glede Badoglijeve vlade in italijanske monarhije uredilo po zavzetju Rina, so sklepani italijanski delavci v osvobodjeni Italiji, da bodo kot protest proti temu stavkali lomin.

Poleg tega se vrše velike stavke v severni Italiji, kjer stavka samo v Milanu več kot 120.000 delavcev pod parolo: nobenega delavca za okupatorja. Po poročilih se vrše v Milanu tudi različne borbe. V Milanu je bil ubit tudi prefekt mesta. V zvezi s stavkami, ki so se vršile v osvojenih Italiji je bil tudi velik šoh v Neapolu. To je bil prvi šoh katerega so dovolili zavezniki. Na šohu je med drugimi govorniki govoril zastopnik maršala Tiša, ki je poudaril povezanost med jugoslovanskim in italijanskim narodom, ki ni kriv vojne in ki je tudi okušan fašistično suženjstvo.

Finska vlada se je že večkrat sestala k seji in diskusiji o predlogih premirja, ki jih je postavila Sovjetska Zveza. Pogoji so zelo ugodni s pripombo, če ne bi bila sposobna Finska sama izvršiti točke premirja, ji je v tem slučaju pripravljena pomagati Rdeča armada. Predlogi so v glavnem postaviti položaj iz l. 1940. interniranje vseh pripadnikov nemške vojske, izpuščitev ruskih in angleških ujetnikov. Kakor izgleda finska vlada glede svoje odločitve vso stvar zelo zavlačuje. Istočasno se baje tudi pogaja z Nemci glede evakuacije nemške armade iz Finske. Po zadnjih vesteh je finski parlament izglasoval vladi zaupnico iz česar se da sklepati, da je Finska ruske predloge za premirje odklonila.

Vsled hitrega napredovanja Rdeče armade proti Besarabiji in Bukovini se je še bolj povečala panika in Romuniji, tako v političnih krogih kot v javnem življenju, Neka večja politična osebnost je odšla v Kairo, ker se bo baje sestala z ruskim poslanikom.

Romuni, ki so se naselili v Bukovini in Besarabiji beže v notrajnost države.

Angleži so naslovili na Madžarsko poziv, da umakne svoje čete iz Jugoslavije. Angleški časopisi pa zahtevajo proti Bolgariji še hujše ukrepe, ker še nadalje podpira Hitlerja in je zasedla 3 Grške otoke, da so lahko potem Nemci

poslali pejačanja v Italijo.

Kakšna je in kako se krha morala in samozpoženje nemške vojske na vzhodu, radi nadaljuječih se umikov nem zgovorno kaže slika, ko so pred kratkim pripeljali v Pskov 1.200 uklenjenih svojih vojakov in oficirjev, ki so se uprli iti na položaje. Isto se dogaja na celi vzhodni fronti. Zaporji v zaledju fronte so polni vojaštva, ki je zapustilo svoja mesta.

Na spisek vojnih zločincev je prišel tudi poveljnik južne nemške armade general Mannstein ki je dovolil pokolje v Kijevu, kjer je bilo ubitih okrog 195.000 ljudi. Tuči njega bo začela pravična in zaslužena kazen. Rusko ljudstvo ga bo sodilo na mestu njegovih zločinov v Kijevu.

NOTRANJA SITUACIJA.

Vojaški pregled.

Jugoslavija: V Jugoslaviji se nadaljujejo boji na vseh delih bojišča. Naša vojska vrši napade na okupatorjeve kolone, napade na njihove postojanke in neprestane sabotažne akcije in to predvsem na železnice in promet. Posebno je prizadeta proga Zagreb - Beograd, kjer je bilo v zadnjem neseču iztirjenih 50 vlakov in pri tem ubitih okrog 300 Nemcev. Posebno velike izgube ima SS divizija "Princ Evgen". Naša vojska je zopet zasodila Grahovo in Gacina v Bosni. Tudi na ostalih odsekih se se kljub visokemu snegu vršile uspešne akcije. Tako je bila v vzhodnji Bosni uničena vrsta četniških postojank. Pri vseh teh akcijah je bilo veliko sovražnikov pobitih in zajetih ter zaplenjeno veliko orožja. Pri eni akciji je bilo na primer zaplenjeno 30 mitraljezov, 50 pusk, ter 9 minometov. V bojih se posebno odlikuje češkoslovaška brigada, ki operira v Slavoniji. Veliko pomoč nudi naši vojski zavezniško letalstvo, ki bombardira pristanišče in ladje v Dalmaciji, ter prometne naprave in zbiranje nemških čet v Bosni in Hercegovini. V Otočcu so ustaši ustrelili dva par-

tizana in enega člana naročno osvobodilnega gi banja. Naši so zato ustrelili 25 ustašev. Slovenija: Ogorčene borbe se razvijajo na progi Grosuplje - Novo mesto, kjer hočejo Nemci s pomočjo motoriziranih edinic na vsak način vzpostaviti železniško vezo na progi Ljubljana - Novo mesto. Naši borci jo sproti razdirajo.

Pri zadnjih bojih je bilo samo okoli Ljubljane ubitih okrog 500 Nemcev, poleg tega pa so bili še uničeni trije oklopni vlaki in več tankov ter oklopnih avtomobilov. Pri Novem mestu je bila razbita sovražna kolona, ki je šela okrog 500 mož. Nemci so se ob velikih izgubah umaknili nazaj v Novo mesto. Uspešen je bil tudi napad na neki nemški garnizion blizu Grosuplje, kjer se je Nemcem končno iz te postojanke posrečilo umakniti. Oklopni vlak, ki je prišel tem Nemcem na pomoč je bil iztirjen in orožje po večini zaplenjeno. Na štajerskem vršijo Nemci trenutno ofenzivo. Naša vojska je uničila nemško postojanko Metnik, blizu Kamnika. 27 orožnikov, ki so se nahajali v postojanki in se niso hoteli predati, je bilo ubitih, orožje pa zaplenjeno. V bližini Celja je bila napadena večja nemška kolona. V boju je bilo ubitih okrog 40 Nemcev. V Rajhenburgu so naši borci uničili rudnik premoga. Pri bojih je bilo ubitih 7 Nemcev in uničen 1 nemški tank. Večkrat je bila razrušena proga Litija - Zidani most.

Na Primorskem vodi uspešno borbo 30. divizija, katera je prešla reko Sočo. Pri prvih bojih je padlo 41 Nemcev. Uspešne borbe se vodijo tudi okrog Gorice. V zadnji ofenzivi so imeli Nemci okrog 500 mrtvih. V Idriji sta bili pred kratkim uničeni dve električni centrali, ena, ki dovaja tok za obrate v mestu, druga pa rudniku S tem je obrat v rudniku popolnoma ustavljen. Vsi delavci so odpuščeni iz službe.

Gorenjska: Po celi Gorenjski se vrši mobilizacija. Posebno uspešno na levem bregu Save. Na stotine novih tovarišev pristopa in s tem jača vrste naše vojske, ki bo v bodoče še bolj ča -

stno izpolnjevala svoje naloge in vodila še večje račune z okupatorjem na tem delu slovenske zemlje.

Istočasno presketajo puške širom Gorenjske in začenjajo okupatorju velike izgube. Tako je bila v zadnjem času izvedena vrsta napadov na sovražne kolone, kakor tudi na postojanke. Nemci so imeli večje žrtve in zaplenjeno je bilo precej orožja. Poleg tega je bilo iztirjenih par vlakov na progi Jesenice - Ljubljana in uničenih več avtomobilov in motorjev.

Politični pregled.

Il tovarišu Titu je prispela ruska vojaška misija, ki se sestoji iz 22 oficirjev na čelu z divizijskim generalom Kornejevom. Poleg tega je prišlo tudi več ameriških oficirjev. Vsi narodi Jugoslavije navdušeno pozdravljajo predstavnike Rdeče Armade, ki bodo sedaj imeli priliko videti na svoje lastne oči, na eni strani neuklonljivo borbo jugoslovanskih narodov, na drugi strani pa delo in borbo domačih izdajalcev na okupatorjevi strani.

Ob 26 letnici ustanovitve Rdeče armade je izdal maršal tov. Tito dnevno povelje, v katerem je poudaril velik pomen Rdeče armade in to posebno v osvobodilnem boju zatiranih narodov in njo dal za vzglad našemu bodočemu delu in borbi. Po celi Jugoslaviji so na predvečer te obletnice goreli kresovi in se vršili ljudski shodi.

Zavezniki so ustavili dobavo orožja Turčiji s pojasnilom, da bodo odslej pošiljali to orožje maršalu Titu, grškim in francoskim partizanom, ki se že aktivno bore proti skupnemu sovražniku, med tem pa orožje v Turčiji, katera še ne prikazuje volje vstopa v vojno na stran zaveznikov, leži mrtvo.

Bivši kralj Peter II. in zastopniki emigrantske vlade v Kairu so prispeli v London. Govorijo da v svrhu poizkusov pregajanj z maršalom Ti

ton.

20. februarja se je prvič sestal na osvobojenem ozemlju slovenski parlament. Na seji, kateri se je udeležilo 35 poslancev, se je razpravljalo o odloku drugega kongresa AVNO-ja ter o drugih važnih vprašanjih, ki se tičejo načrbov in notranje ureditve. Po seji je bila poslana pozdravna brzojavka maršalu tov. Titu.

Da bi izvršili domovinsko dolžnost, se javljajo pripadniki širom sveta naši NOV. Tako se je prijavilo za našo vojsko v Aleksandriji 226 bivših mornarjev in 22 vojakov kraljeve garde. To namero pa je preprečila izdajalska vladakralja Petra II., ki je dala vse prostovoljce aretirati in odvesti v koncentracijska taborišča. To je zopet en dokaz več, ki dokazuje izdajalsko početje protiljudske "legijske vlade", katere je z odlokom AVNO-ja izgubila vso pravico do naroda. Proti temu postopanju je vložil naš Vrhovni komandant tov. Tito ostri protest.

Za našo vojsko so se prijavili tudi naši vojaki, ki se nahajajo v Meksiki, in sicer 550 po številu.

Naši nasprotniki pa zapuščajo reakcionarne vrste naših švabobrancev. Pojavljajo se velike dezertacije in cele skupine stopajo na stran naše vojske. To se dogaja tudi v Sloveniji, ker se hočejo pripadniki Rupnikove bande rešiti -- vzhodne fronte, kamor jih hoče poslati Hitler. Posebno veliko teh dezertarjev je na Hrvaškem kjer pristopajo na našo stran celi odredi "domobrancev", katere je mislil Pavelić poslati v Nemčijo in nato Hitler na vzhodno fronto.

Iz Londona je govoril general Sinović, ki je poveljeval našo NOV, ter povdaril, da je edino naša vojska narodna vojska, ki se bori proti okupatorju za svoj narod. Čestital je k uspešni borbi partizanov in v svojem govoru želel čim večjih uspehov. Velik odnevi je imel ta govor med srbskim narodom, pri katerem ima ugled še od beograjskega puča.

V Moskvi je govoril tov. Simić, ki je napa -

del Dražo Mihajloviča kot narodnega izdajalca. RSJ je še enkrat obvestila delavce tovarn in prebivalstvo ob važnih objektih in železniških križiščih, da se nemudoma izseli, ker bodo zavzniki svojo letalsko aktivnost na teritoriju Jugoslavije še povečali. Ravno tako je RSJ pošlala poziv na srbske delavce, katere hočejo Nemci porabiti za pri gradnji utrdb ob jadranski obali, da se pridružijo naši NOV.

AKCIJE EDINIC GORENJSKEGA ODREDA.

Dne 2.II. je III bat. G.O. v neki vasi pod St. lom priredil miting. Med izvojanjen je sovražnik izvršil napad. Naši so napad odbili in pognali sovražnika v be.

Dne 9.II. je ta bat. priredil v vasi Peračice miting z namenom, da izvebi sovražnika. Naredilo se je civilnemu prebivalstvu naj gre prijaviti to. Sovražnik je poslal patrolo v Peračico, da zasliši, ter poišče kaj o partizanih. To patrolo so naši napadli, ubili 3 sovražnike in zaplenili 1 brzostrelko, 2 puški, 3 pištole z municijo, 4 bombe in opremo.

Dne 9.II. je patrola III. bat. minirala transformatorsko postajo v Lescah, kar je bila ob hiši v kateri se je nahajal štab policije. Porušenje tr. postaje je imelo za posledico ustavitve vseh obratov v Lescah med njimi za okupatorja važne tov. verig, ki izdeluje obilne plošče

Dne 10.II. je desetina III. bat. iz zasede pri V. bi napadla osebni avto, ubila SS majorja, soferja in spremljevalca pa teško ranila. Avto je zgorel.

Dne 15.II. je 3 Min. četa napadla na blejski postaji policijo, ki je razključala municijo iz vagona. Po napadu je večkrat odpeljal rečilni avto ranjence.

Isti dan zvečer je patrola te čete 24

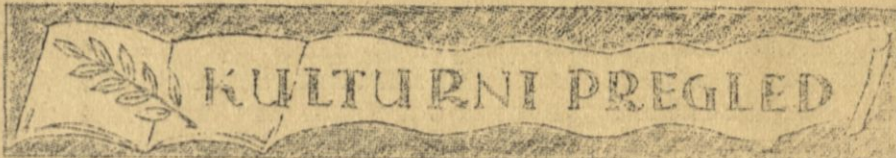
- žgala s fosforjem oklopni voz železniške straže. Oklopnjak je gorel ca 5 min.
- Dne 16.II. je 1. min. četa minirala žel. progo med Kranjem in Šk. Loko, ter iztirila tovarni vlak. Razvitih je bilo večje število vaonov. Promet je bil prekinjen 9 ur.
- Dne 17.II. je patrola I. bat. pretrgala tel. vod na dvoje sv. Katarina.
- Dne 22.II. je III. bat. iz zasede napadel avto in ga poškodoval. Ker sofer ni bil poguben je izvozil iz zasede poškodovani avto in žrtve v njem.
- Dne 25.II. je III. bat. iz zasede pri Javorniku napadel vojaški avto. Ta je po napadu pripeljal še do bolnice na Jesenicah inč ložil ranjence.
- Dne 28.II. desetina I. čete II. bat. uničila mizarški obrat v Struževem, ker je delal izključno za okupatorja.
- Dne 3. III. je odšla iz 1. in 2. čete I. bat. po 1. patrola na akcijo. Ena patrola je krenila s kon. bat. proti Bukovem vrhu, druga pa v zasedo pri sv. Ožbaltu. To je imela 10 mož. Ob polsednih zjutraj je bila zaseda obkoljena od ca 100 belogardistov. Naši so z jurišem prebili obroč prizadejali sovražniku izgube in semiprav malo utrpeli. Nato je sovražnik napadel še taborišče pri sv. Ožbaltu kjer so naši izvršili v redu premik žepo preje. Taborišče in zaseda so bili izde ni.
- Dne 28.II. je kon. I. bat. šel čez cesto pri Zmincu in zapezil sovražno zasedo 30 mož. Tekoj je napadel s puško, sovražnik pa mu je odgovarjal z močnim ognjem. Tov. komandentu je prispela patrola na pomoč, naker je sovražnik izvršil unik proti Šk. Loki in prekinil borbo.
- Dne 28.II. je patrola II. bat. požgala 20 tel. drogov in uničila vojaški kabel Kranj-Komnik.

Dne 29. II. je 1. minerske četa razrušila progoin minirale tov. vlak med postajama Podnart - Kranj. Uničenih in v Savo prevrženih je bilo več vagonov, promet pavstavljen en dan. Na povratku so se minerci spoprijeli z sovražnikom, ki se je nahajal v bližini in mu prizadejali izgube.

Dne 1. III. je sovražnik v jačini So mož prodrl na področje III. bat. Njegov pokret je bil usmerjen preko polške planine proti sv. Ani. Bataljon je bil prepozno obveščen, da bi mogel napasti sovražnika pri napredovanju pač pa so njegove patrole pričakovale povratek na vseh prelazih, ko se je sovražnik vračal po dolini Završnice proti Mostem, je izvršila nanj napad naša zaseda sestojeca iz 4 tov. Z močnim ognjem je prestrašila celo kolono, ki je panično zbežala. Oficirji so silno kričali, ter s težavo zbrali moštvo na položaje. Naši so, med tem spremenili svoj položaj in zopet napadli iz boka. Sedaj sovražni oficirji kljub divjemu kričanju niso uspeli obdržati red in sovražnik je bežal ter se ustavil šele pri rezervarju Završnice, kjer je našel sigurno krite. Radi malokotvilnosti naši niso mogli nadaljevati zasledovanje in pri nedolih zapleniti orožje. Pri tem napadu, in boju se je izkazal tov. Cvetko kot izvrsten mitraljezec in iznajdljiv bojec

Dne 3. III. je bila napadena od Nemcev in domobrancev 2. četa I. bataljona. M. č. ostro, ter taktično dobro vodena borba je izvršila unik pred sovražno premočjo in mu prizadejala težke izgube, docim je sama utrpela majhenkostne. Disciplinirano zadržanje tov. in neborovanih novicev ter dobra taktika tov. komandira

- ja je iz nenadnega napada, pripravljene-
ga po izdeji prinesla četi lep uspeh.
- Dne 8.III. je patrola 2 čete I.bat. napadla sv-
ražno železniško patrolo med postaja-
ma Šk.Loka - Gor.vas, Retoče. Sovražnik
se je razbežal. Radi negle se ni moglo
ugotoviti uspeh.
- Dne 8.III. je nočna sovražna kolona krenili iz
Šk.Loke po blegaški cesti proti Bre-
znici. Iz 2.čete I.bat. je bila poslana
nasproti patrola 7 mož. Pri breznici je
zadel na sovražnika, kateri je bil o-
blečen v bele halje in dobro kamafli-
ran, ter je naše preje opazil in pri-
čel streljati. Naši so takoj odgovorili
in ga zadržali. Med borbo je prispe-
la naša pomoč in povečali pritisk na
sovražnik. Ta se je umaknil, po enour-
nem boju. Padle sta dva sovražnika, več
je bilo ranjenih. V borbi na se je od-
likoval tov.Lenardič, ki je požrtvova-
len in previden.
- Dne 10.III. je odšla patrola 1.čete I.bat.na ak-
cijo v Medvo. Sovražne železniške pa-
trole ni bilo, privozil pa je osebniar
to, ki ga je napadla. Ob povratku je po-
rušila telefonski vod Medvo-Babji -
čol in zplenila žico.
- Dne 11.III. je prateči vod I.bat.nepredel s tež-
kim mitraljezom in minometom sovraž-
no zasedo pri sv.Volbenku. Sovražnik je
zbežal iz zasede. Ta den je 1.in 2.če-
ta tega bat.pod vodstvom tov.Kolone iz
vršila mobilizacijo.
- Dne 5.III. je vršil I.bat.rekvizicijo v Rete-
čah. Naši zasedi se je približal sov-
ražnik na katerega so tov.odprli o-
genj. Ta ga je pogrel v beg.
- Dne 10.III. je bila patrola III.bat.napadena iz
zasede. V trenutku so tov.zavzeli polo-
žeje in odbili napad ter poganeli zase-
do v beg. Taj je žel.nasip nudil kritje

KULTURNI PREGLED

KULTURNO UDEJSTVOVANJE EDINIC G.O.

Povečanje Gorenjskega odreda ima za naravno posledico razširitev in poglobitev propagandne in kulturnega udejstvovanja naših edinic. Ob aktivnosti propagandnih referentov bo vse delo zadobilo zelo velik razmah. Žepno časopisje bo postalo tako številno, da bo pri medsebojnem izmenjavanju nudilo obilico čtiva tovarišem po edinicah in izzivalo medsebojno tekmovanje.

V tem pregledu je potreba predvsem razglasiti, da je 3 minerska četa izdala svoje glasilo z naslovom „Oj Triglav moj dom“. To časopisje je razveseljiv dokaz, da je tudi ta edinica začela posvečati kulturnemu izživljanju tovarišev večjo pozornost. Zastavljeno delo je treba vzdržati, ter ga lepo stopnjevati.

„Oj Triglav moj dom“ vsebuje članke: K počitku, Tov. Jože pada v zasedo, Minerske akcija, Kje tiči svoboda je pesen prav tako tudi tovarišu Sraki v spomin.

K počitku, je napisal tov. Ivan. To je opis iz taborišnega življenja v času pred spanjem. Pisec najprvo opazuje lepoto domače zemlje, potem se pa zadržuje pri pogovorih, islih in čustvih tovarišev. Mestoma lepo pripoveduje, drugod pa malo klecne. Za prvi poskus pa je cel sestavek lepo, ter hvaležno obdelan. Verjetno bi mu koristilo, če bi ga pred objavo kak tovariš prečital in opozoril na šibkejši strani. „Tov. Jože pada v zasedo“ je napisal Slavko. Opis je zelo primeren za žepni časopis in je pisec znal dogodek obroviti tako, da se razvidi nevoren položaj borca in njegove spretnost. Vse pa je šaljivo razgibano, ter upamo, da pri minercih tov. Slavku nebo znanj kalo snovi za bodoče sestavke. Tov. Francelj je opisal „Minersko akcijo“. To je vojni dopis kakr-

Šli mora obstojati za vsako akcijo edicije. Če pri Vas še nimate vojnega dopisnika potem se je tovariš sam predstavil. Kje tiči svoboda, je pesem, ki jo je napisal Čížek. Pri oisanju te pesni je potrebno pisca opozoriti na vse nasvete in priporočila, ki smo jih napisali v kulturnih pregledih Gor. partizena. Isto velja tudi za drugo pesem. K obliki in izdelavi časopisa pripominamo še, da štedite s papirjem in pišite na obe strani. Bolj jk Vam manjka in navodila za izdajanje žepnih časopisov preberite.

Kovači smo in Glas Jelovce str. šo opisava, ki bi se jih dotaknili. Droh, ki je spisal Šlanek Prešeren je s trditvijo, da je Smole vplival na Prešerna, da ni pel samo zaljubljenih, je najbrže tu napravil zamujavo s Čonom. Smole je bil Prešernu le drug banik. Tov. Stane in Lotek logo napredujeta. Glas Jelovce, glasilo 2. min. Čete je ne razmeroma visoki stopnji. Za napredak bo prva veliko prostora. Pri zunanji obliki, če nimate dobrega ilustratorja priporočamo, da se držite lepih črk in čustite slikanje, ki skoro esneli vsi ljud. Tov. Veke ni več pri Vas in to se pozna, kakor se ne da prikriti, da Gorski in I do nista sestavljal šel. Zato pa tisto čeneste kos izboljšajte drugo pa opustite.

Mitingi in kulturni večeri so se zagostili. Zlosti tov. Stane v III. bat. Žanje lepe nreho. Če bomo vsestranski delali, bodo iz snovi, ki jih sa ni sestavljalno vedno lažje sestavljalati sporede. Toda s posebno vnao se nam je letiti vojnega dopisništva. Ta so še trzeli, ki nam ne dolajou gledne višine. Potrudimo se.

Kronikalne 20. dec. n. l. smo o kroniki prvič spregovorili in izdelali nalogo vpeljati jo in p stalno voditi. Prvi hip se človek niti zave ne vrednosti in pomembnosti kronike. Toda če ponj - šlimo, da niti vsako stoletje nima dogočkov, kot jih doživljamo mi, se moramo vprašati ali najbomo tisti ml. čneži, ki smo izročili posebi voličestno borbo našega naroda in njegovih herojev. To nasme biti! Odgovorimo si s popolno kroniko.

Naš čolnec otiruzo!

Zgodovinska abekdota:

Hitler se je naveličal živeti; zato je presil Göringa, naj ga ustrelji. Göring je po kratkem oklevanju z veseljem napravil, kamorodu'posljedno uslugo. Tako jo Dolfe primaha pred nebeske vrata. Sv. Peter ga malo prenetri in povpraša kdo je in kje so njegove zasluge? Dolfe se razkorači in začne: „Začinih sem nemški narod in ga osrečil, dvignil n nekoga delovca in ršil Evropo pred boljševisko nevarnostjo! Sv. Peter mu je z glavo in brž pošlje angela naj se prepriča če je vse to res? Angel se vrne in zani-ka: Nemci trpe, kakoto ckušaje, kolnejo... „Kaj se razhuri Dolfe, „Ali nisibral č-sopisov?“

Pesem po želji:

Na predvečer Hitlerjevega gođu je bila na posebno željo slavljenca povebljena v glavni st n filmske igralka Zarah Leander, katerogles jo fahrerju posebno všeč. Na vprašanje povhokaj naj mu za oje si je izbral ono: Ich weiss, es muss ein Wunder geschehn.../jaz vem, da on ču-dež se nora zgoditi./ Teča čučeže noče biti.

Nezaj k čopiču:

Prvo Hitlerjevo knjigo Mein Kampf nihče voč ne čita. Zato se je vodja - pisatelj odločil, da spiše novo iz polja na katerem je boljdoma. Domislil se je naslov: Zurück zum Pinsel /na-zaj k čopiču. V hitlerjenskih krogih je vest o tem vzbudila veliko zanimanje saj bo pleskar-stvo v bšiznji bodočnosti zelo važna obrt, ki se jo bodo skušali posluževati vsi naciji.

Uganke:

Kakšna razlika je moč Nemčije in Indije?
Vsa Nemčija strada za enega / Hitlerja /
Za vso Indijo strada eden / Ghandi /.

=====

Toverišem in čitateljem v pojasnilo.

Radi tehničnik ovir smo zijađajo časopisa zakasneli. Da nekoliko zamšimo nastalo, nezaželjeno vrzel smo izdali št. 7 in 8.

